

Kairi Kaldoja
Keelepoliitika asekanstler
Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm

09.2026 nr 2-7/26-25071

Kirjalikud küsimused

Austatud asekanstler

Riigikogu uurimiskomisjon arutas oma 23. septembri istungil eestikeelsele haridusele ülemineku reformi tulemusi ning võimalikku Venemaa mõjutustegevust üleminekukoolides ja erakoolides.

Istungile olid kutsutud Haridus- ja Teadusministeeriumist eestikeelsele õppele ülemineku osakonna juhataja Helna Karu, järelevalveosakonna juhataja Mairi Uusen ja kaasava hariduse valdkonna juht Jürgen Rakaselt (osales istungil videosilla vahendusel).

Komisjoni liikmete nimel soovin avaldada Teile ja ministeeriumi ametnikele tänu ning tunnustust pühendunud, professionaalse töö ja tehtud pingutuste eest eestikeelse koolivõrgu arendamisel.

Kuigi uurimiskomisjon sai piisava ülevaate reformi senistest tulemustest, edasistest plaanidest ja valdkonnas esinevatest murekohtadest, jäid ajapuuduse tõttu mõned küsimused käsitlemata.

Palume Teil neile küsimustele kirjalikult vastata.

Täiendavad küsimused:

1. Kas Haridus- ja Teadusministeeriumil (edaspidi HTM) on ülevaade noorte edasistest haridus- ja tööalasest käekäigust pärast gümnaasiumi lõpetamist, sealhulgas juhtudel, kui noor asub pärast gümnaasiumi lõpetamist õppima välisriiki?
2. Kui palju Eesti õpilasi ja noori õpib kõrgharidust omandades Venemaa Föderatsioonis (edaspidi VF)? Kas HTM-il on selle kohta statistikat ning milline asutus või andmekogu sellist infot kajastab?
3. Kas ja millist teavet on HTM-il Eesti õpilaste osalemise kohta Venemaa Föderatsioonis (VF) korraldatavatel sündmustel, võistlustel ja olümpiaadidel? Kas HTM-il on ülevaade osalejate arvust ja ürituse sisust?
4. Kas HTM-il on võimalik hinnata üksikainete, näiteks ajaloo, õppijate arvu ja tausta ning jälgida õpilaste massilist liikumist ühest koolist teise? Milliseid andmeid ja seiremehhanisme selleks kasutatakse?
5. Kas viimastel aastatel on suurenenud õpilaste ümberliikumine mõnda kindlasse või spetsiifilise õppekorraldusega kooli? Kui jah, siis millistesse koolidesse ning milline on olnud sellise liikumise ulatus?

6. Kas ja kuidas kontrollib HTM eraõppe, täiendõppe ja kursuste pakkumisi, mida reklaamitakse näiteks Okidoki või Telegrami kaudu, kuid mille kohta puudub EHIS-es vastav registreering või muu ametlik märge? Millised on selliste tegevuste üle järelevalve teostamise võimalused?
7. Kas erakoolides õppivate laste arv on viimaste aastate jooksul kasvanud?
8. Millistele erakoolidele ja millises ulatuses makstakse riiklikest vahenditest toetusi ning millistel eesmärkidel neid toetusi eraldatakse? Palume võimalusel esitada ülevaade toetuse saajatest, summadest ja toetuste kasutamise eesmärkidest.
9. Istungil kõlas, et ühes erakoolis oli kirjanduse õppeaines kasutatud venekeelset õppematerjali. Millises erakoolis see probleem ilmnis?
10. Kas HTM omab ülevaadet Eestis tegutsevate eralasteaedade, eralastehoidude ja teiste sarnast teenust pakkuvate asutuste kohta (tegevuse eesmärk on pakkuda kindlates ruumides ja kindlal ajal lastehoiu- või alusharidusteenust)? Palume võimalusel esitada ülevaade selliste asutuste arvust ja nende tegevuse õiguslikust alusest.
11. Kas ja milline asutus väljastab tegevuseks vajalikke lubasid eralasteaedadele, eralastehoidudele ja teistele sarnast teenust pakkuvatele asutustele? Palume selgitada, millised nõuded ja kontrollimehhanismid nende teenusepakujate suhtes kehtivad.
12. Kes teostab järelevalvet eralasteaedade, eralastehoidude ja teiste teistele sarnast teenust pakkuvatele asutuste üle ning milliseid valdkondi järelevalve käigus kontrollitakse? Palume kirjeldada ka järelevalve korraldust ja pädevate asutuste rollijaotust.
13. Kas HTM-il on ülevaade Eestis tegutsevatest pühapäevakoolidest ja nende tegevusest? Kas selliste asutuste kohta kogutakse statistikat, sealhulgas nende arvu, õpilaste arvu, tegevuse sisu ja rahastamise kohta? Mis probleeme nendega seoses on tuvastatud?
14. Eestikeelsele haridusele üleminek on suurendanud nõudlust eraõpetajate ja tasulise tugihariduse järele, mis võib üleminekuperioodil olla ootuspärane. Kas HTM näeb võimaliku riskina, et ajutise toena kujunev muu õppekeelega eraõppe turg muutub püsivaks ning eraõppe, huvikoolide ja õppekeskuste teenused hakkavad täitma järjest suuremat osa tavakooli aineõppe funktsioonist, kujundades sisuliselt paralleelse haridusruumi? Milliseid meetmeid rakendatakse sellise riski ennetamiseks ja jälgimiseks?

Riigi Teatajas avaldatud andmetel liitus Narva lasteaed Põngerjas keelekümbelusprogrammiga 2015. aastal ning 1. septembri 2020. aasta seisuga tegutses lasteaia programmi alusel kuus osalise keelekümbulusega rühma. Lasteaiale on aastatel 2015–2025 eraldatud riigieelarvest sihtotstarbelist keeleõppe- ja koolitustoetust ning 2024. aastal lisandusid palgalisad ja täiendavad toetavad meetmed.

Vaatamata sellele taotles Narva linn lasteaiale Põngerjas erandit, et jätkata 2024/2025. õppeaastal osaliselt venekeelse õppe- ja kasvatustegevusega. Vabariigi Valitsus keeldus 17.05.2024 erandi andmisest. Seejärel taotles lasteaed ajapikendust eestikeelsele haridusele üleminekul.

Tähelepanu väärrib asjaolu, et lasteaed on osalenud eesti keele õppe programmides alates 2015. aastast, kuid samal ajal on lasteaed märkinud, et täiendavaid tegevusi vajaliku tööjõu leidmiseks ei ole tehtud.

Palume selgitada, millised meetmed ja toetused olid lasteaiale ülemineku ettevalmistamiseks kättesaadavad ning millistel põhjustel ei olnud lasteaed valmis ettenähtud tähtajaks täielikult eestikeelsele õppe- ja kasvatustegevusele üle minema.

Kuidas hindab HTM seni rahastatud projektide mõju?

Õppeasutustes probleemide tuvastamisel saab HTM teha koolipidajale ettekirjutusi. Viimase võimalusena tööte välja ka tegevusloa ära võtmise/tühistamise.

Kas on näiteid juhtumitest, kus erakooli tegevusloa on riikliku järelevalve tulemusena kehtetuks tunnistatud? Millistel asjaoludel selline otsus tehti?

Milliseid järelevalve- ja mõjutusmeetmeid on lisaks tegevusloa kehtetuks tunnistamisele võimalik erakooli suhtes rakendada juhul, kui kool ei täida õigusaktidest tulenevaid nõudeid? Palume kirjeldada meetmete rakendamise korda ja võimalikke tagajärgi.

Istungil mainiti eestikeelse huvihariduse puudumist Ida-Virumaal, Valgas ja Narvas. Palun selgitage millist rolli täidab HTM eestikeelse huvihariduse kättesaadavuse ja arendamise tagamisel ning milliseid meetmeid peab ministeerium selles valdkonnas vajalikuks?

Palume tagasisidet **hiljemalt 1. novembriks ka**. Võimalusel palume vastuste juurde märkida vastuse koostanud ametniku nimi ametinimetuse, et oleks võimalik esitada täiendavaid küsimusi otse vastuse koostanud ametnikule.

Lõpetuseks julgustan Teid pöörduma uurimiskomisjoni poole oma ettepanekute ja soovitustega, mis aitaksid vähendada välisriikide võimalikku mõjutustegevust noorte ja õpilaste seas ning suurendada nende teadlikkust ja vastupanuvõimet sellisele mõjutustegevusele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Eerik-Niiles Kross

esimees